

Recenzie

TANESKI, Zvonko. *Súčasná chorvátska poézia (Vysokoškolská učebnica pre študentov slovenských filológii).*

Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2025. ISBN 978-80-558-2313-3.

Recenzovaná publikácia predstavuje prvú vysokoškolskú učebnicu venovanú chorvátskej literatúre na Slovensku. Predmetný titul *Súčasná chorvátska poézia* vyšiel v roku 2025 na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre. Už v úvode je potrebné konštatovať, že v oblasti učebných materiálov určených slovenským študentom chorvátskeho jazyka a literatúry, ako aj širších slavistických odborov dlhodobo pretrváva výrazný deficit. O to významnejší a vzácnejší je prínos autora Zvonka Taneského, ktorého učebnica predstavuje dôležitý krok vpred k systematickému spracovaniu súčasnej chorvátskej poézie v slovenskom akademickom prostredí. Publikácia sa vyznačuje logickou štruktúrou, funkčne koncipovaným obsahom a schopnosťou zachytiť základné poetické tendencie a pohyby v sledovanom období.

Svojím poslaním plní titul minimálne dvojakú funkciu: literárnohistorickú, ktorá je nevyhnutnou súčasťou každého vysokoškolského učebného textu, a interpretačnú. Práve druhá z uvedených funkcií zvyšuje jej didaktickú atraktivnosť, keďže obsahuje nielen originálne básnické ukážky, ale aj ich slovenské preklady (vo väčšine prípadov ide o preklady Karola Chmela). Aj začínajúci študent kroaticistiky tak získava možnosť pracovať s textom v origináli, pričom porozumenie významovým a poetickým rovinám je podporené prekladom do materinského jazyka. Každý tematický celok je doplnený súborom praktických otázok, ktoré vedú recipienta k hlbšej analýze textu a rozvíjajú jeho schopnosť kritického

interpretačného rozboru básnických textov súčasných chorvátskych básnikov a poetiek.

Učebnica má prierezový charakter a autor si je vedomý nemožnosti obsiahnuť celé spektrum súčasnej chorvátskej poetickej produkcie. Výber chorvátskych básnikov a poetiek je preto nevyhnutne do istej miery subjektívny, pričom kritériá výberu i genézu publikácie autor transparentne vysvetľuje už v úvodnej časti. Ako sám uvádza, publikácia vznikla predovšetkým na základe prednášok a seminárov z dejín chorvátskej literatúry na Univerzite Komenského v Bratislave (2015 – 2024), ako aj z vybraných prednášok v rámci predmetu literárna komparatistika na UKF v Nitre (2025). Z uvedeného vyplýva, že výber básnikov/poetiek a konkrétnych textov bol formovaný samotným dopytom a záujmom študentov. Na túto skutočnosť autor nadväzuje v kapitole *Prolegomena k postmodernizmu v chorvátskej literatúre (alebo o súčasnej chorvátskej poézii bez „tradičných“ kapitol)*, v ktorej upozorňuje na limitovaný rozsah učebnice a na nemožnosť plne zachytiť dynamicky sa vyvíjajúci literárny proces.

Nasledujúca teoretická kapitola mapuje kľúčové zmeny v chorvátskej poézii od päťdesiatych do osemdesiatych rokov 20. storočia. Percipienti sa v nej môžu oboznámiť napríklad s tvorbou autorov ako Slavko Mihalić či Vlado Gotovac, ako aj s činnosťou významných literárnych skupín krugovaši a razlogovci. Autor tu čitateľa odborne a tiež zanietene prevádza najdôležitejšími medzníkmi chorvátskej poézie druhej polovice 20. storočia. Kapitola je užitočne zakončená otázkami slúžiacimi na upevnenie a reflexiu získaných poznatkov. Osobitná pozornosť je ďalej venovaná tematizácii občianskej vojny v deväťdesiatych rokoch, ktorá zásadným spôsobom ovplyvnila nielen tematický register chorvátskej poézie,

ale aj samotný spôsob literárneho vyjadrovania. Kapitoly na seba plynulo nadväzujú v časovej i žánrovej rovine, pričom po reflexii spomenutého obdobia nasleduje analýza nástupu nultých rokov v chorvátskej poézii. Prínosom tejto časti sú prehľadné tabuľkové prílohy, ktoré názorne demonštrujú rozdiely medzi modernistickými a postmodernistickými prvkami v tvorbe vybraných autorov a autoriek. Samostatná, kratšia kapitola je venovaná chorvátskym básnickým antológiám. Autor v nej stručne predstavuje najvýznamnejšie antologické projekty z Chorvátska, neobchádza však ani doposiaľ jedinú slovenskú antológiu chorvátskej poézie *Útecha chaosu*, ktorú zostavil Miroslav Mićanović.

Záverečná časť učebnice *Interpretačné sondy do textov súčasných chorvátskych básnikov* naplňa druhú – interpretačnú – funkciu učebnice. Jej cieľom je ponúknuť modelové interpretácie vybraných básnických textov prostredníctvom metodologicky premysleného a didakticky podnetného prístupu. Z. Taneski v tejto časti pracuje s tvorbou troch básnikov. Najstarším z nich je Danijel Dragojević, pri ktorom je zdôraznený aj jeho presah do slovenského kultúrneho a editorsko-prekladového prostredia. Súčasťou interpretácie je napríklad báseň *Tama* (v slovenskom preklade Karola Chmela pod názvom *Temnota*). Takto koncipovaný model originál – preklad vytvára priestor pre rozvoj kritického myslenia a interpretačných kompetencií študentov. Autor identifikuje kľúčové poetické figúry a symboly v poézii D. Dragojevića, pričom ponúka otvorené interpretačné východiská, ktoré zároveň ponechávajú priestor pre individuálnu recepciu každého čitateľa. Druhou interpretovanou autorkou je Dorta Jagić, ktorej poézia je charakteristická výrazným využívaním kresťanských motívov. Táto časť umožňuje študentom konfrontovať sa s poetikou, ktorá síce nie je v súčasnosti dominantná, no citlivo reflektuje existenciálne otázky moderného

človeka. Posledným chorvátskym básnikom v interpretačnej časti je Branko Ćepec, ktorého poetická tvorba často nadobúda podobu cestovateľských zápiskov či denníkov, čo ju robí pre recipienta mimoriadne prístupnou a atraktívnou.

Publikáciu uzatvára register použitej a odporúčanej literatúry, ktorý má čitateľa viesť k samostatnému štúdiu a ďalšiemu prehľbovaniu teoretických znalostí. Celkovú metodologickú koncepciu učebnice pozitívne hodnotí aj Tin Lemac z Univerzity v Zadare, ktorý sa spolu s Ivanou Slivkovou z Prešovskej univerzity v Prešove podieľal ako druhý recenzent publikácie. Z jeho hodnotenia vyplýva, že okrem metodologickej premyslenosti, výberu textov a básnikov/poetiek i didaktickej koncepcie je potrebné osobitne vyzdvihnúť aj zaplnenie doteraz absentujúceho priestoru v oblasti slovensko-chorvátskych literárnych a kultúrnych vzťahov. Vysokoškolská učebnica *Súčasná chorvátska poézia Z.* Taneského tak predstavuje metodologicky premyslenú a didakticky potrebnú publikáciu, ktorá výrazným spôsobom obohacuje slovenský slavistický areál. Efektívne spája literárno-historickú časť skúmanej problematiky s vedecko-interpretátnym rozborom chorvátskych podnetných básnických textov. Jej najväčším prínosom je zaplnenie prázdneho „bieleho miesta“ na mape doterajšej slovensko-chorvátskej medziliterárnej komunikačnej výmeny. Publikácia má nesporný potenciál stať sa pevnou a dlhodobo využiteľnou súčasťou vysokoškolskej výučby v rámci filologických odborov slovanských jazykov, literatúr a kultúr na slovenských univerzitách.

Štefan Riška*

* Mgr. Štefan Riška, Katedra slovanských filológií, Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Štefánikova 67, 949 01 Nitra, Slovenská republika, stefan.riska@ukf.sk